

İNSAN KAYNAKLARI, KALİTE SİSTEMLERİ VE İŞ GÜVENLİĞİ

Yusuf C. TOPALOĞLU

Makina Mühendisi/İş Güvenliği Uzmanı TOFAŞ A.Ş.

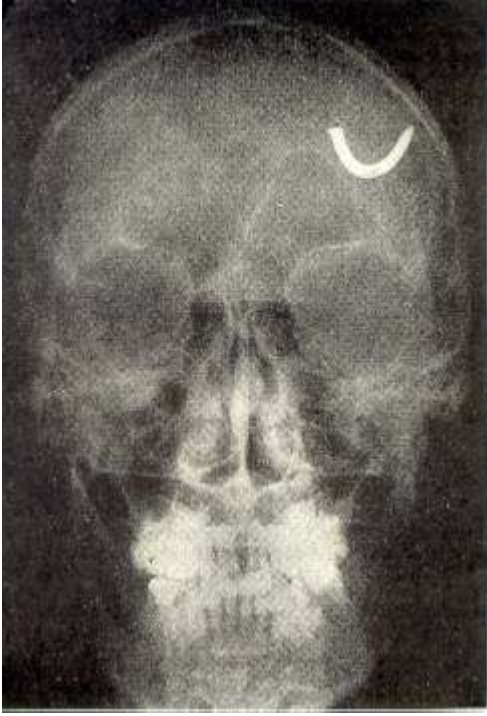
BEYNİMİZ VE GÜVENLİĞİMİZ!

İnsan odaklı İnsan Kaynakları, Kalite Sistemleri ve İş Güvenliği kavramları, birbirini tamamlayıcı özellikler taşır. Öyle ki, Kalite araçlarından Toplam Üretken Bakım (TPM) Sisteminin ünlü sloganlarından, malzeme ve kaynak "muda" (israf) larından kurtulmanın sembolü "sıfır ıskarta"; İnsan Kaynaklarının zarar görmesi olasılığı gözönünde tutularak "sıfır kaza" hedefiyle birlikte kullanılmaktadır.

Bir başka birliktelik de, çağdaş işletmelerin **İnsan Kaynaklarının** oluşturulmasında en önemli öge haline gelen sinerjiyi sembolize eden insan beyninin İş Güvenliği (Şekil 1) konusunda da kilit öneme sahip olmasından kaynaklanır. Dimağlarında Kişisel Güvenlik Bilinci oluşmamış çalışanlar, beyinlerini güvenlikleri için kullanmama konusundaki ısrarlarının bedelini, bu muhteşem uzuvlarını iş kazalarında hasara uğratarak ödeyebilirler!

KAZALARIN OLUŞUMU

KAZA'nın; İnsan Kaynaklarının bünyesindeki zayıflıkların, yine insanlarca hazırlanan güvensiz şartlarda yapılan güvensiz hareketlerle birleşmesi sonucu ortaya çıktığı, Şekil 3'de verilen ünlü "Domino Teorisi" ile açıklanmaktadır:

Şekil 1.

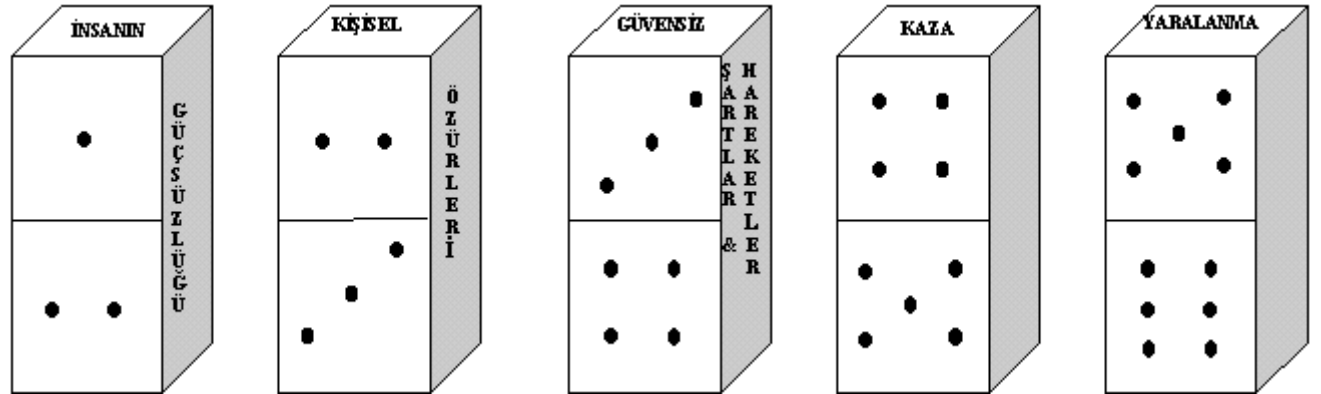
Şekil 2. Patlayıcıyla Perçinleme İşleminde, Sektirdiği Perçin Başına İsabet Eden kazalının BEYİN Radyografisi

Şekil 3. İnsan Kaynaklarınınca Müdahale Edilmediğinde, Kazanın Doğal ve Kaçınılmaz Hale Geldiğini Savlayan Kaza (Domino) Teorisi.

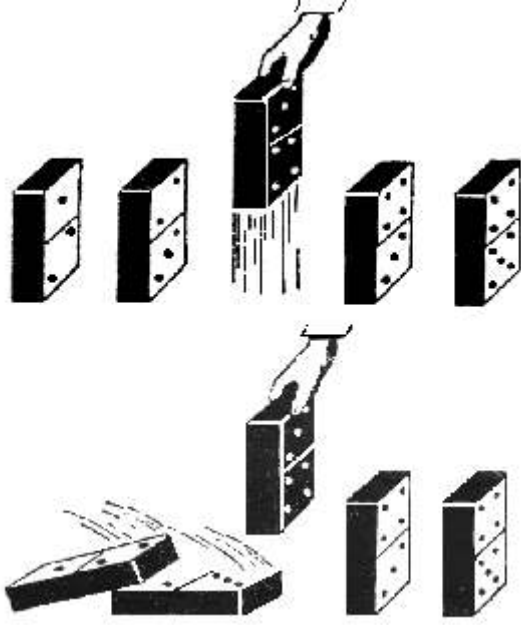
... VE ÖNLENMESİNDE; İNSAN KAYNAKLARI

Kazaların oluşumunu; "İnsan Kaynaklarındaki bazı olumsuz unsurların, güvensiz durum ve hareketlerle birlikte meydana geldiğinde, yaralanma ve kayba sebep olduğu" şeklinde açıklayan Domino teorisine, İş Güvenliği'nin verdiği cevap; kazanın, yine bu olumsuzluk ve eksiklikleri bünyesinde taşıyan İNSAN tarafından önlenebileceği şeklindedir.

İş kazalarının önlenmesinde çağdaş İş Güvenliği disiplini : Doğa ve Sosyal yapı karşısındaki Zayıflıkları (1. Domino) ve Kişisel Özürlerine (2. Domino) rağmen; çalışanların Güvensiz Hareketlerden kaçınıp, Güvensiz Şartları gidermeleri için Adam Smith'in ekonomik faaliyetleri düzenleyen "Görünmez El" ine nazire olarak İnsan Kaynaklarının "Görünür Eli" ne: **Kişisel Güvenlik Bilinci'**ne dayanmaktadır.

Şekil 4. Kazaları Oluşturan Ögelerin (Dominoların) Açınımı

Şekil 5.

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE İŞ KAZALARININ SONUÇLARI

27-29 Nisan 2001 tarihleri arasında Bursa'da yapılan Ulusal İş Sağlığı ve İşyeri Hekimliği günlerinde İLO İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği uzmanı Ellen ROSSKAM'ın yaptığı "İLO ile İş Sağlığı ve İş Güvenliği" konulu sunuşta; dünyada her yıl meydana gelen 250'000'000 İş Kazası sonucunda 335'000 (her gün yaklaşık 918) insanın can verdiği, Meslek Hastalığına yakalanma oranınının 160'000'000 insan/yıl olduğu ve Meslek Hastalığına yakalananlardan tahminen 1'200'000 adedinin, her yıl bu sebeple hayatını kaybettiğinin tahmin edildiği, İş kazalarının maddi portresinin ise Ulusal (brüt) üretimin % 4ünün kaybı gibi, önemli bir düzeyde seyrettiği; belirtilmiştir.

Ülkemizde ise, görece güvenli istatistiklerden yapılan enterpolasyon; iş kazaları sonucu her gün yaklaşık 1 çalışanın hayatını kaybettiği ve her 1'000'000 insandan yaklaşık 300ünün Meslek Hastalığına yakalandığını (Ülkemizde Meslek Hastalığına yakalanan çalışanlar arasındaki ortalama ölüm oranı; İLO'nun küresel % 0,75'ine karşılık, 44 kat artışla; % 33 olarak tahmin ediliyor) göstermektedir.

İş kazalarını "önlemenin", sonuçlarını "ödemekten" her zaman "daha ucuz" ve çok "daha insani" olduğunu öne süren **İş Güvenliği** disiplininin; çalışanı birey olarak öne çıkarıp kendi iradesiyle değişime katkıda bulunmasını, sürekli iyileşmenin "olmazsa; olmaz" koşulu olarak gören işletmenin **İnsan Kaynakları vizyonuyla desteklendiği ölçüde**, günümüzde en önemli randıman ve rekabet avantajlarını

oluşturduğu vurgulanan **İnsan Kaynaklarını korumakta başarı gösterebileceği; açıktır.**

Ülkemizi de kısmen etkileyen **Ukrayna/Chernobyl** nükleer santral kazası ve benzerlerinin tekrarlanmaması için **Betriebssicherheit** (İşletme Güvenliği) ve geçtiğimiz yıl ölümlle sonuçlanan kazalara sebep olan ürünlerini mahkeme kararıyla piyasalardan geri çekmeye zorlanan **Venezuela/Firestone** hatalı lastik imalatının yaşanmaması için **Produktionssicherheit** (Üretim Güvenliği) öğelerinin de, İř Güvenliği (**Arbeitssicherheit**) bünyesinde toplanmasının kaçınılmazlığı olgusu, dünyada hızla yaygınlaşmaktadır.

KAYNAKÇA

1. **Ellen ROSSKAM** (Ulusal İř Sağlığı ve İşyeri Hekimliği Günleri)
2. **Occupational Health and Safety Volume I-II**
(ILO/Geneva)
3. **SafetyOnline.com**
4. **Necdet AKYÜZ** (İşçi Sağlığı ve İř Güvenliği)
5. **ilo.org**